

Rapport fra studietur til Brussel
20.-21. september 2004

Nettverk for kvinner med funksjonshemning

Oslo, 15. november 2004

Innhold

Innhold	2
Innledning	4
Møte med ambassaderåd Hilde Austad	5
EUs utenrikspolitikk	5
EUs grunnlovstraktat	6
Møte med helse- og sosialråd Ole Andersen, Norges EU-delegasjon	8
Sosialpolitikk i EU	8
Den åpne koordineringsmetoden (OMC)	9
EU mennesker med funksjonsnedsettelse	9
EUs handlingsplan for funksjonshemmede 2004-2010	9
Møte med Mary Collins, European Women's Lobby	11
Saker	11
Møte med European Disability Forum, ved Nora Bednarski	13
Rapport fra møte 21. september 2004	14
Møte med EFTA sekretariatet ved Trine Berggren	14
Helse- og sosialsaker i EØS avtalen	15
Programmer	16
Oppsummering	16

Innledning

Bakgrunnen for studieturen var at Nettverk for kvinner med funksjonshemming ønsket å skaffe informasjon om hvordan utviklingen av EUs politikk og lovverk kan danne et bedre grunnlag for å bekjempe diskriminering av mennesker med funksjonsnedsettelse, og hvordan denne utviklingen påvirker Norge gjennom EØS-avtalen. Videre ønsket man å benytte reisen til å bygge og videreutvikle et nettverk med andre relevante organisasjoner i Europa.

Studieturen foregikk over flere dager, med besøk til Norges EU-delegasjon og EFTA-sekretariatet, samt møter med European Disability Forum, som er paraplyorganisasjonen av funksjonshemmede i Europa, og European Women's Lobby, som er den tilsvarende fellesorganisasjonen for kvinneorganisasjoner i Europa.

Studieturen oppfylte alle de oppsatte målsettingene. Denne rapporten gjengir hovedresultatene fra møtene og den informasjonen vi fikk.

Prosjektet ble arrangert med støtte fra Utenriksdepartementet.

Deltagere på studieturen var:

Solveig Johansen
Hans Jürgen Barthel
Berit Vegheim
Tove Smaadahl
Rudolph Brynn
Steinar Johansen

Oslo, 16. november 2004

Rudolph Brynn
Leder, Nettverk for kvinner med funksjonshemming

Rapport fra møter 20. september 2004

Møte med ambassaderåd Hilde Austad.

Tema: Utviklingen i EU og den nye grunnlovstraktaten.

Møtet begynte med en kort presentasjon av Nettverk for kvinner med funksjonshemming.

Austad orienterte om EU delegasjonen. Denne er Norges "ambassade til EU". Det er 40 ansatte, hvorav 29 er utsendte fra nesten alle departementer. Deres oppdrag er å innhente informasjon, fremme norske synspunkter og interesser. Viktige saker er

- Utvidelsen
- Utenriks- og forsvarspolitikken
- EUs nye forfatningstraktat.

Utvidelsen av EU omfatter 10 nye land fra 1. mai 2004. Romania og Bulgaria forventes å bli medlemmer fra 2007. Tyrkia: Kommisjonen vil vurdere deres status i høst – men medlemslandene bestemmer. Det er Københavnkriteriene og intet annet som gjelder for vurderingen av Tyrkia. Toppmøtet i desember 2004 avgjør om forhandlinger om medlemskap skal innledes. Kroatia og Makedonia har også søkt. Medlemskap i EU er målet for Vest-Balkan landene. Samarbeid med naboer organiseres i European Neighbourhood Policy (med EUs "nye naboer": Belarus, Ukraina og Moldova). EU understreker at det ikke må bli et for sterkt skille mellom EU medlemmene og tilliggende land. EU vil ha stabilitet og overbygge økonomiske kløfter – selv om man ikke har medlemskap for nabolandene som mål.

EUs utenrikspolitikk

Det er et mål å få økende grad av samhandling i utenrikspolitikken mellom EU landene. I noen tilfelle, som overfor Irak, er det fremdeles uenighet. I andre, kanskje de fleste, er det større samordning fordi man føler et sterkt behov for dette pga. eksternt press fra bl.a. USA. Overfor det tidligere Jugoslavia overtar EU fredsbevarende operasjoner fra NATO.

Men landene vil ikke gi fra seg for mye av sin utenrikspolitiske handlingsfrihet, særlig Storbritannia. Dette er et dilemma i forhold til behovet for å "stå opp mot USA". Det er ikke noen direktiver som styrer utenrikspolitikken – det er Rådet som driver denne i et rent mellomstatlig samarbeid.

Det finnes samarbeidsråd og –komiteer som jobber med spesialområder innen EUs utenrikspolitikk. Dette kan indirekte føre til stor grad av samordning men medlemslandene har det avgjørende ord. Det er også egne toppmøter med andre 3. land, som USA, Russland etc. Men det er viktig å skille mellom "EUs politikk" og for eksempel formannskapslandets egne politiske linje. Norge er helt ekskludert fra EUs utenrikspolitikk (denne er mellomstatlig). Det gis ut en rapport om menneskerettighetene internasjonalt, basert på rapporter fra landene selv.

EUs grunnlovstraktat

Bakgrunn og mål for ny traktat:

- Utvidelsen av EU – behov for å se på beslutningsprosessene på grunnlag av dette (enstemmighet vs. Flertallsavstemninger). Det ligger ikke i kortene å gi for eksempel Kommisjonen mer makt.
- Behov for forenklet og tydelig traktat
- Gjøre EU mer demokratisk og åpen.
- Mer effektiv og beslutningsdyktig
- Grunnlag for EU som internasjonal aktør.

Proessen:

- Enighet ved toppmøtet i juni 2004
- Videre prosess: traktaten skal ratifiseres i alle medlemslandene
- Mål: ikrafttredelse innen 2 år – november 2006
- Ca. 11 land har utlyst at de skal ha folkeavstemning, bl.a. Storbritannia og Danmark
- Det er veldig mye påstander og feilinformasjon om traktaten, og det snakkes om at medlemsland som forkaster den må melde seg ut av EU.

Mer demokratisk:

- Verdier og mål for Fellesskapet er presisert
- Charteret for grunnleggende rettigheter blir juridisk bindende innenfor EUs kompetanseområde. Det blir forbud mot diskriminering bl.a. på grunnlag av funksjonsnedsettelse (Artikkel II, pkt 81.)
- Egen artikkel om integrering av mennesker med funksjonsnedsettelse

Storbritannia er skeptisk til at EU kan gi borgerne rettigheter overfor egne domstoler, bygget på rettigheter gitt av EU. På den annen side har alle EU-landene ratifisert den Europeiske Menneskerettighetskonvensjonen, som allerede har regler for å føre sak overfor domstolene. EU vil ellers tiltre den europeiske Menneskerettighetskonvensjonen for å unngå dobbel/motstridende praksis.

Det er med andre ord et klart forbud mot diskriminering i den nye grunnlovstraktaten.

- Nasjonale parlamenter kontrollerer gjennomføring av nærhetsprinsippet – når Kommisjonen foreslår et lovutkast skal de nasjonale parlamentene uttale seg om dette ligger under Kommisjonens mandat eller nasjonalt.
- Det skal være åpne Rådsmøter i lovsaker
- Europaparlamentet får større innflytelse
- Viktige symboler: flagg, "nasjonalsang", Euro som felles valuta, feiring av 9. mai som Europadagen og slagord om "forenet i mangfold".

Mer beslutningsdyktig

- Flere flertallsavgjørelser, mindre bruk av veto
- Dobbelt flertall i Rådet: 55 % av medlemslandene og 65 % av befolkningen kreves.
- Mindre Kommisjon fra 2014
- Fast formann for Det Europeiske Rådet
- Gruppeformann med rotasjon i Rådet

Internasjonal aktør

- EU med felles utenriksminister: Kommissær med ansvar overfor Rådet
- Intern samordning av utenrikspolitikk og ekstern felles representasjon

Konsekvenser for Norge

- Små endringer i artikler som er inkludert i EØS
- Oftere tvil om EØS-relevans? EU utvider til samarbeid på nye områder sp, kanskje har en utydelig EØS relevans. Dette gjelder kanskje særlig sosialpolitikken!
- Utenriks- og forsvarssamarbeidet utvikler seg uten Norges deltakelse
- Økt EU-koordinering i FN m.v.

Mer integrasjon? Det vil bli mer mellomstatlig samarbeid og mer effektivt samarbeid, men lite ny kompetanse til Kommisjonen.

EU i flere hastigheter? Bedre mulighet for forsterket samarbeid.

Møte med helse- og sosialråd Ole Andersen, Norges EU-delegasjon

EU-delegasjonen har ingen policy-skapende rolle. Det er departementene som står for dette. Arbeids- og sosialdepartementet er ansvarlig for delegasjonens relasjoner til EU på det sosialpolitiske området. Sosialministeren følger dette opp nøye.

Høybråten er aktiv på å følge opp EU-saker.

Andersen er ikke ansvarlig for saker som gjelder arbeid; dette er det en LO-representant som p.t. er (denne stillingen deles i 3-års sykluser mellom NHO og LO).

Sosialpolitikk i EU

Utgangspunktet er at i EU er sosialpolitikk først og fremst et nasjonalt anliggende. Jacques Delors ønsket imidlertid en felles europeisk sosialpolitisk lovgivning. I dag har man fremdeles ikke harmonisering i EU på dette området med unntak av antidiskrimineringslovgivningen og koordinering av trygdeytelser.

- 1985-95: Ekspansjonsperiode
- 1996-97: Hjemmelsproblemer
- 1998 - : Ny ekspansjon med bakgrunn i Amsterdamtraktatens artikler 13 og 137
- Lisboaprosessen 2000-2010
- Rettigheter i den nye Grunnlovstraktaten

Områder

- Fattigdomsbekjempelse og rusbekjempelse
- Økonomiske verktøy: strukturfondet og sosialfondet (ikke EØS-relevant)
- Delors: "Et sosial ansikt for EU" – omfattet HELIOS, Poverty og Elderly programmene, men disse ble stanset av Tyskland og Storbritannia.

Artikkel 13 og 137 gir EU fullmakt til å treffe fellesskapstiltak for å bekjempe fattigdom i EU. Lisboaprosessen omfatter en sosialpolitisk søyle. Denne går ut på å bekjempe fattigdom. Lisboaprosessen har forankret den sosialpolitiske debatten på toppnivå i EU. Sosialpolitikk er nå et rettighetsgrunnlag i den nye traktaten.

Virkemidler

- Arbeidsrett, helse, miljø og sikkerhet, samt likestilling
- Koordinering av trygdeytelser
- Fattigdomsbekjempelse
- Rusbekjempelse
- Ikke-diskrimineringspakken

Den sosiale dialog er nå traktatsfestet. Partene har en viss aksessrett i forhold til EU toppmøtene. Organisasjonene har like stor tilgang til dialog med EU – faktisk større enn i Norge på det sosialpolitiske området. Det er en gjensidig avhengighet mellom Kommisjonen og organisasjonene fordi Kommisjonen er underbemannet (bare 1-2 på hvert område).

Den åpne koordineringsmetoden (OMC)

Før styrte EU hovedsakelig gjennom lovgivning og programmer. Nå vil fastsetting av milepæler (benchmarking) og målstyring dominere. I dag gjelder dette særlig områdene fattigdomsbekjempelse og trygd. Man skal ha målbare målsettinger for hvordan trygdesystemet og fattigdomspolitikken fungerer (åpenhet, saksbehandling etc.). Norge er utelukket fra dette. I stedet må man følge en "skyggeprosess" der Norge får sende inn og analysert sine rapporter.

På området mennesker med funksjonsnedsettelse er det tegn til at man vil benytte OMC metoden, særlig i den nye handlingsplanen for funksjonshemmede.

EU mennesker med funksjonsnedsettelse

Denne politikken har 3 pilarer:

- Antidiskrimineringspakken (2 direktiver og 1 handlingsprogram)
- Handlingsplanen for funksjonshemmede
- Sektoransvarsprinsippet

Hele området synes dessverre å ha redusert politisk oppmerksomhet i forhold til fattigdomsproblematikken i EU. Funksjonshemmedeseksjonen er flyttet fra Avdeling for Sosialpolitikk til Administrasjonsavdelingen (horizontal and international issues) i DG Arbeid og Sosialpolitikk. Dette kan skyldes at mennesker med funksjonsnedsettelse har lavere politisk prioritet. Det er fare for at Det europeiske året for funksjonshemmede var et klimaks, med påfølgende redusert oppmerksomhet?

Til gjengjeld har man nå et lovverk, i form av Artikkel 13 og Antidiskrimineringsdirektivet. "Pakken" består av:

- Racial Equality Directive (2000/43/EC)
- Employment Equality Directive (2000/78/EC)
- Community Action Programme (2000/750/EC)

EØS avtalen omfatter ikke pakken, men Norge fikk likevel lov å delta. Direktiv 2000/78/EC omfattes av §54 i Arbeidsmiljøloven fra april 2004. Direktivet gir EU-borgere adgang til å klage over brudd overfor Europakommisjonen men norske borgere har ikke tilsvarende klageadgang overfor ESA (begrenset klageadgang). Dette betyr at norske borgere har dårligere vern mot diskriminering. Det er allerede begynt å komme inn klager til Kommisjonen.

EUs handlingsplan for funksjonshemmede 2004-2010

Dette er en videreføring av High Level Group for saker som berører funksjonshemmede. Det skal avgis 2-årige tilstandsrapporter.

Sektoransvarsprinsippet er obligatorisk og tematisk. Det skal sikres en aktiv oppfølging av antidiskrimineringsdirektivene. Landene må rapportere hvordan de har implementert loven nasjonalt. Kommisjonen kontrollerer om loven, slik den er implementert nasjonalt, er i henhold til intensjonene fra Kommisjonens side. I siste

runde kan saker gå til EF-domstolen dersom Kommisjonen er misfornøyd med implementeringen. Borgere kan klage på praktiseringen av loven.

På lengre sikt tar EUs handlingsplan 2004-2010 opp i seg:

- Antidiskrimineringslovgivningen
- Sektoransvarsprinsippet
- 2-årige rapporter om funksjonshemmedes rettigheter i medlemslandene. 1. rapport skal offentliggjøres i 2005. Man skal rapportere om:
  - tilgjengelighet og rett for mennesker med funksjonsnedsettelse til lønnet arbeid
  - livslang læring
  - tilgjengelighet til ny teknologi
  - tilgjengelighet til bygg/fysiske hindringer i samfunnet

Påvirkningsmuligheter for Norge:

- Deltar i High Level Group on Disability Affairs
- Formelle rettigheter overfor Kommisjonen gjennom EØS avtalens artikler 99-100
- Norge er med i EUs beslutningsfase kun med status som lobbyist.
- Gjennom deltakelse i komiteer
- NGO-medlemskap for FFO i EDF
- Økonomisk støtte fra Norge til NGOer som EDF
- Nasjonale eksperter i Kommisjonen
- Konferanser og seminarer – men Norge må i økende grad be om å få delta mens man før ble invitert
- Avgjørende: kompetanse (faglig samt i EUs beslutningsprosesser)

Konklusjon: Norge får mindre og mindre oppmerksomhet generelt i EU systemet.

Møte med Mary Collins, European Women's Lobby

Informasjon om EWL ble delt ut. Organisasjonen ble stiftet i 1990. Deres arbeidsområde er blitt utvidet i den senere tid. Målet er at kvinners interesser skal bli hørt på et europeisk nivå. De er organisert etter nasjonale linjer (bare organisasjoner fra EUs medlemsland får bli medlemmer) og med paraplyorganisasjoner så vel som spesielle organisasjoner som European Disability Forum som medlemmer. Dagens leder for EWL, Lydia la Rivière Zijdel, er fra EDF, og har spilt en sentral rolle i å bygge opp bevissthet rundt problematikken med kvinner med funksjonsnedsettelse.

EWL har også assosierte medlemmer fra 3. land, fordi EU er den viktigste rammen rundt deres politiske arbeid. Assosierte medlemmer, for eksempel norske organisasjoner, kan delta i nettverket, delta i årsmøtene (som holdes 17-18 oktober i Brussel) etc. Støttemedlemmer er individer.

Artikkel 119 i Romatraktaten slo fast retten til lik lønn for likt arbeid. I dag har vi likhet på arbeidsplassen og dette prinsippet sprer seg til andre grener av samfunnet. Amsterdamtraktaten utvidet gyldighetsfeltet for lik behandling av kvinner og menn. Den nye grunnlovstraktaten blir svært viktig. Noen land vil måtte oppdatere sin egen lovgivning på grunn av traktaten og vil ha folkeavstemninger.

Saker

- Arbeidet inkluderer kvinner i besluttede stillinger. EWL arbeider for likhet på arbeidsplassene, i prinsippet etter 50/50 regelen. I Europaparlamentet har man hatt 36 % kvinner, noe som sank til 30,2 % med utvidelsen. Den generelle valgdeltakelsen var lav, bl.a. fordi kvinner ikke realiserer betydningen av å være tilstede i Europaparlamentet og i EUs beslutningsprosess.
- Kvinners menneskerettigheter: Fra 1997 har EWL arbeidet mot vold mot kvinner. Manglende data er et problem. Statistikk er ofte skjult om dette. EWL satte opp et senter for å samle inn informasjon. EU har ikke en politikk mht vold mot kvinner. De har et handlingsprogram – DAPHNE, som ble opprettet for organisasjoner men det har ikke fulgt med noen politiske initiativer. Spania har bedt om et tillegg til grunnlovstraktaten om vold i hjemmet. Dette kan bli en begynnelse, slik som Artikkel 119 i Romatraktaten. Prostitusjon er også del av menneskerettighetsarbeidet til EWL. De arbeider mot legalisering av prostitusjon.
- Vold mot kvinner med funksjonsnedsettelse – vold er en barriere mot likestilling for kvinner generelt. Det er en ramme for medlemmene for hvordan de kan påvirke myndighetene samt brukes som milepæler for evaluering. Det noen punkter som angår kvinner med funksjonshemninger og sårbarhet. 95 % av volden i EU finner sted i hjemmet. Vold mot kvinner med funksjonshemninger er nå en integrert del av EWLs politikk. Sannsynligvis vil årsmøtet deres gi et mandat for å bekjempe vold mot kvinner med funksjonshemninger.

Det er en norsk prosjektmedarbeider som lager en rapport om dette – det anbefales at hun knyttes til Nettverk for kvinner med funksjonshemming!

DAPHNE programmet kan brukes til å spre informasjon og eksempler på god praksis, for eksempel å oversette nordiske rapporter. - Nettverk for kvinner med funksjonshemning produserer flere rapporter som kunne være av interesse for EWLs nettverk.

Artikkel 13 avledet to direktiver om henholdsvis rasediskriminering og lik tilgang til arbeidsmarkedet. Det er mye motstand mot det sistnevnte, for eksempel fra forsikringsselskaper og industrien. Det burde bli laget et eget direktiv mot vold mot kvinner. Men det er mye motstand mot dette fra medlemsland som Storbritannia. De nye medlemslandene er tause.

Nye nettverk er blitt etablert i flere av de nye medlemslandene og i Bulgaria og Tyrkia. Mange kvinner har fått verre levevilkår etter Murens fall. Før var de garantert arbeid, barnepass og andre tjenester – alt dette er forsvunnet. Prostitusjon er økt dramatisk.

Møte med European Disability Forum, ved Nora Bednarski

EDF har både en arbeidsgruppe for kvinner med funksjonsnedsettelse, og et videre nettverk. EDF består av nasjonale paraplyorganisasjonene fra EU/EØS landene og europeiske organisasjoner av funksjonshemmede. Til sammen 27 medlemsland.

EDF kjemper for et antidiskrimineringsdirektiv for funksjonshemmede så vel som inkorporering av funksjonshemmede aspekter i andre direktiver. Det er etablert arbeidsgrupper for å samle medlemmer fra europeiske land med spesiell kompetanse på ulike områder.

Arbeidsgruppen for kvinner med funksjonshemning ble dannet pga. den ekstreme marginaliseringen som kvinner med funksjonshemning møter i samfunnet. Deres seneste initiativ har vært en høring i Europaparlamentet i jan/febr 2004 om kvinner med funksjonshemninger. Lydia la Rivière Zijdel ga en presentasjon om temaer kvinner med funksjonshemninger. I mai la gruppen frem et forslag til resolusjon for EDFs årsmøte, om at man skulle legge vekt på forhold for kvinner med funksjonshemninger i nasjonale rapporter om status mht. diskriminering etc. av funksjonshemmede. EDF er også medlem av European Women's Lobby, men Lydia la Rivière Zijdel vil ikke stille til gjenvalg som leder.

Det har tidligere vært skepsis i EDF mot den sterke profileringen til arbeidsgruppen for kvinner med funksjonshemning innad i organisasjonen men i dag har den en meget sentral posisjon i organisasjonen.

Det er også etablert et nettverk utenfor arbeidsgruppen fordi mange viktige organisasjoner ikke er medlemmer av EDF. Det planlegges å bygge et eksternt nettverk og EDF ønsker det norske Nettverk for kvinner med funksjonshemning velkommen i dette nettverket.

Rapport fra møte 21. september 2004

Møte med EFTA sekretariatet ved Trine Berggren

EFTAs og EUs organer opererer i forhold til, og parallelt med hverandre:

EFTA		Møteplass		EU
Island, Liechtenstein, Norge	→	EEA Council	←	EU Council
EFTA Standing Committee EFTA Secretariat	→	EEA Joint Committee	←	European Commission
EFTA surveillance Authority		↔		Commission services
EFTA Court		↔		European Court of Justice European Parliament
Committee of members of Parliament of the EFTA states	→	EEA Joint parliamentary Committee (MPs from the EFTA parliaments and MEPs)	←	
EFTA Consultative Committee EFTA Secretariat	→	EEA Consultative committee	←	ECOSOC ECOSOC Secretariat

EØS rådet blir i mindre og mindre grad prioritert av EUs ministere. Men EØS felles parlamentarisk komitee blir derimot prioritert relativt bra fra de europeiske parlamentariskernes side.

Dersom et av EFTA landene forlater EFTA vil sannsynligvis EØS avtalen opphøre. Norge dominerer i dag EØS organene fra EFTA siden fordi de andre medlemslandene ikke har nok folk og ressurser.

På EFTA siden er det flere permanente komiteer:
Underkomiteene I-IV har hver sine arbeidsgrupper.

- Underkomité I har omfatter fri bevegelse av varer.
- Underkomité II omfatter fri bevegelse av kapital og tjenester, samt bedriftslovgivning (for eksempel transport)
- Underkomité III omfatter fri bevegelse av personer (for eksempel arbeid)
- Underkomité IV omfatter horisontale politiske saker (for eksempel funksjonshemmede)
- Underkomité V omfatter juridiske og rettslige spørsmål.

Et forslag fra EU kommer til EFTA fra Kommisjonen. Deretter sendes forslaget til den relevante arbeidsgruppen som vil avgjøre når forslaget skal ut på høring. I EU tar beslutningsprosessen i en medbestemmelsesprosedyre som omfatter både Parlamentet og Rådet 2 år. EFTA vil så langt råd prøve å påvirke prosessen i disse 2 årene. Etter EUs vedtak starter EFTAs prosedyre. Saken sendes departementene som beslutter om saken er EØS relevant. Dette tar minst et halvt år så det kan ta 3-5 år før EU forslaget er en del av norsk lov!

I prinsipp skal alt som berører det indre marked inn i EØS avtalen men det oppstår nå oftere problemer med EØS-relevanse, jfr. innleggelsen av "antidiskrimineringspakken". Det tok 3 år før EØS relevansen av antidiskrimineringspakken var ferdig bedømt i Norge. Liechtenstein og Island sa nei men Norge ja. De andre to landene begrunnet dette med at de ikke hadde noe imot innholdet i antidiskrimineringsdirektivene men de var redde for å utvide rammene for EØS avtalen. Da ville de i neste omgang kanskje måtte akseptere andre direktiver fra EU som de ikke ønsket.

Helse- og sosialsaker i EØS avtalen

EØS avtalen omfatter lovgivning knyttet til det indre marked og de fire friheter (varer, tjenester, kapital og personer) og sosialpolitikk er et "flankerende område".

Merk: EØS avtalen bygger på Enhetsakten av 1986. Den omfatter ikke Maastricht-, Amsterdam- og Nice-traktatene der helse- og sosialpolitikken ble styrket.

EUs lovgivning omfatter:

- Forordninger: fri bevegelse av arbeidstakere, trygdeordninger
- Direktiver: minste standard for arbeidsmiljø, arbeidsrett og likestilling

I tillegg samarbeidsprogrammer, nettverk og byråer.

Den åpne koordineringsmetoden (OMC) omfatter ikke EØS. Den går ut på frivillig samarbeid mellom EU landene. Den startet i 1997 på sysselsettingsområdet, og skal være et alternativ til lovgivningsprosessene. Den foregår innen strukturen av Ministerrådet.

Problemstilling: Vil dette bli dominerende for sosialpolitikken i stedet for lovgivning? Hva betyr dette for EFTA – mer utestengelse fra politiske diskusjoner om sosialpolitikk?

Metoden går bl.a. ut på at man setter felles målsettinger. Handlingsplaner utarbeides nasjonalt og det rapporteres ut fra målbare kriterier.

Det viktigste ved OMC er at dette er en mer fleksibel måte å komme til enighet om sosialpolitikk på, mens man unngår konfliktene rundt formell lovgivning på det sosialpolitiske området – noe mange land er motstandere av. OMC kan skape kompromisser som kan overbevise de mest skeptiske medlemslandene om at man kan komme frem – om ikke til felles lovgivning så felles målsettinger. Senere kan denne omsettes i "soft law" (anbefalinger) og deretter direktiver.

På den annen side anerkjenner Lisboaprosessen at sosial- og helsepolitikk styrker EUs konkurransevne. OMC kan også ses på som et tegn på at medlemslandene vil overta styringen over det som skjer i EU, og at Kommisjonens makt dermed er svekket.

Samtidig vil Parlamentet få økende makt. På 95 % av nye politiske områder vil Europaparlamentet ha medbestemmelsesrett. Dette er en positiv utvikling for det sosialpolitiske området.

Programmer

Det er også en rekke relevante programmer som Norge deltar i:

- Likestillingsprogrammet (2001-2005)
- DAPHNE II programmet (2004-2008)
- Sysselsettingsprogrammet (2002-2005)
- Fattigdomsprogrammet (2002-2006)
- Det europeiske året for funksjonshemmede (2002-2003)
- Antidiskrimineringsprogrammet (2001-2006)
- Helseprogrammet (2003-2008)

Utenfor EØS avtalen: OMC (sysselsettingsstrategien, fattigdomsstrategien, pensjonsstrategien og helse- og omsorgsstrategien).

Det nye er at 2007-2013 skal man kombinere antidiskriminerings-, sysselsettings-, fattigdoms- og likestillingsprogrammene i PROGRESS programmet.

Oppsummering

Hvordan påvirke EUs lovgivning (decision-shaping)?

- Deltakelse i EUs komiteer og ekspertgrupper
- EFTA kommentarer og høringsuttalelser (felles)
- Formell og uformell konsultasjon

Hvordan integrere ny lovgivning nasjonalt (decision-making)?

- Studere nye forslag
- Formell og uformell konsultasjon
- Bekrefte EØS relevans
- Forberede EØS komité beslutninger